

FRANTIŠEK RYČL

NĚMECKÝ SEŠITOVÝ DOBRODRUŽNÝ ROMÁN V SOUČASNÉM ČESKÉM PROSTŘEDÍ

Podíváme-li se na nabídku sešitových románů na českém trhu, nemůže nám neuniknout převaha německé produkce nad produkcí domácí či anglosaskou (ostatně nejen u nás). Proto kdo se chce zabývat touto oblastí paraliteratury v našem prostředí, měl by hlavní pozornost věnovat právě německé produkci. U nás sešitové romány vydávají především dvě nakladatelství: pražské nakladatelství Ivo Železný (IŽ) a brněnské nakladatelství MoBa. Vědom si velkého rozsahu této produkce, rozhodl jsem se omezit tento výklad pouze na oblast literatury dobrodružné, vynechávám tedy celou velkou oblast milostných románů. Rovněž mi nejde o dokonalé zmapování veškeré produkce, nýbrž jen o základní nástin.

Sešitové romány jsou v německy mluvících zemích velice oblíbeným čtením, proto je i mnoho nakladatelství, které se jejich produkci věnují ve větším či menším rozsahu, na větším či menším geografickém prostoru. Zmíním alespoň jména těch největších, které šíří své výrobky po celém germanofonním prostoru, i za jeho hranicemi. Jsou to zejména Bastei Verlag v bergisch Gladbachu u Kolína, Martin Kelter Verlag v Hamburku, Erich Pabel Verlag v Rastattu, respektive Zauberkreis Verlag ve stejném městě. Veškerá tato nakladatelství se zabývají vydáváním celého spektra dobrodružné sešitové produkce: westernů, krimi, hororů, sci-fi. Celá tato škála taky proniká do české překladové produkce.

Sešitové romány lze rozdělit na tři základní typy: uzavřený román, cyklus s jedním hrdinou a seriál:

1. **Krátký uzavřený román**, každý se svým vlastním světem, zalidněným vlastními hrdiny, jejichž příběhy se v rámci románu završují zpravidla happyendem a neslibují další vzrušující pokračování. Je to forma typická především pro western, částečně i pro horror – zejména horror pro ženy, strašidelné romance z edičních řad Žena v ohrožení (IŽ), Sylvia Romantic (MoBa) – a sci-fi, nejméně pak pro krimi. U westernů tohoto typu na sebe větší pozornost než hrdina, který se mění od románu k románu, upoutává autor, takže po jistém čase nakladatelství může založit úspěšnou knižnici založenou na jménech jediného autora. Takto proslulým autorem je v Německu např. G.F. Unger, jemuž v nakl. Bastei vycházejí už dvě řady. Brněnská MoBa na knihách tohoto autora založila úspěšně veškerou svoji westernovou produkci, jak sešitovou, tak paperbackovou. IŽ oproti tomu vydává celou řadu stejně zaměřených autorů, z nichž někteří si už rovněž v Kelterově nakladatelství vysloužili vlastní knižnici (např. G.F. Barner a G.F. Waco).

2. **Cyklus spojený jedním hlavním hrdinou**. Je typický především pro kriminální žánr, kde obsah jednotlivých románů tvoří jednotlivé příběhy oblíbeného detektiva. V Německu je takovým nejoblíbenějším hrdinou tohoto žánru Jerry Cotton, newyorský agent FBI, jehož další a další příběhy bez přestání chrlí nakladatelství Bastei už od padesátých let, v současné době dokonce ve čtyřech románových řadách. Popularita tohoto neohroženého a nestárnoucího hrdiny vedla i

ke zfilmování některých příběhů – filmy režiséra Haralda Reindla byly uvedeny i u nás. Cotton je detektiv opírající se ve své práci o celý policejní aparát, on sám není sice jediným geniálním řešitelem případu, nicméně je stěžejním akčním činitelem románu. U českých čtenářů však oblibu příliš nezískal a nakladatelství MoBa zastavilo řadu Jerry Cotton asi po roce. Cottonovy popularity v Německu téměř dosahuje i Komisař X neboli soukromý detektiv Johnny Walker, jehož příběhy začalo vydávat Pabelovo nakladatelství rovněž od konce padesátých let. Ani tento neprůstřelný, věčně mladý elegant české čtenáře neokouznil, několik románů se v roce 1990 objevilo na stáncích a pro nezáměr během půl roku přestala tato řada vycházet. Podobně se vedlo i Butleru Parkerovi, rovněž od Pabela, pokoušejícímu se o humornější podobu krimi-románu s bizarní postavou detektiva, jenž hlavním povoláním je komorníkem staré dámy, přesvědčené o svém kriminalistickém talentu. Aby Parker zachránil svoji paní z malérů vyplývajících z tohoto mylného přesvědčení, musí případy řešit za ni.

A vůbec: kriminálním i detektivním sešitům se na českém trhu daří velice bídne a ediční řady tohoto zaměření záhy hynou. Kromě již zmíněných to postihlo i sexbombu agentku Nelly (Kelter – IŽ), ale i pokusy o krimi domácí proveniencí jako byl detektiv Martin Rust u MoBy nebo James Bond jr. u IŽ. Lépe se v Čechách a na Moravě daří románové řadě nakladatelství Bastei a MoBa John Sinclair, patřící do hororového žánru. John Sinclair, který se v produkci Basteie objevil na konci šedesátých let, je dílem jediného autora Helmuta Rellergerta, písničičho pod pseudonymem Jason Dark. Je stejně jako Cotton policistou, pro změnu ze Scotland Yardu, ale nebojuje s obyčejnými zločinci, nýbrž s démony, upíry a jinými příšerami. Stejně jako většina hrdinů této literatury je nestárnoucí – což však kupodivu neplatí pro mnohé vedlejší postavy, přecházející z románu do románu. John Sinclair si získává české čtenáře, zejména mezi mládeží od dvanácti let (o čemž svědčí čtenářské ohlasy v listárně této ediční řady). Výjimečně se cyklický příběh kolem hrdiny objeví i ve westernu – v Německu k nejoblíbenějším patří od sedmdesátých let série Lassiter od Jacka Sladea, modernější, drsnější a trochu nemravnější podoba westernu (obdoba filmových spaghetti westernů), který však nemůže skončit obvyklým sňatkem, protože hrdina musí táhnout dál – v současnosti ve třech sešitových řadách nakladatelství Bastei. U nás se tento hrdina pouze několikrát objevil ve velké řadě Rodokapsu nakladatelství IŽ, samostatné ediční řady se však nedočkal. Větší oblibu získali u českých čtenářů hrdinové jiné série IŽ: Wyatt Earp a Doc Holliday z produkce nakladatelství Keltera a z pera autora Williama Marka. Jde o výtvary v duchu klasické westernové mytologie, mísící se s reálnými příběhy historických postav Divokého Západu, spojení romantiky a faktu – jistěže s větším důrazem na první složku.

3. **Seriál.** Tento typ sešitové produkce je zřejmě nejriskantnější, nicméně může být úspěšný. Sešitové seriály počítají s čtenářem, kterého hrdina a napínavý příběh uchvátí natolik, že si koupí i další díl. Periodicita seriálů je zpravidla čtrnáctidenní, při dobrém obratu a autorské zdatnosti může být i týdenní. Málokdy celý seriál píše jedna osoba, zpravidla se na něm podílí tým autorů. Bezkonkurenčně nejspěšnějším německým sešitovým seriálem je sci-fi Perry Rhodan, který vychází od roku 1961 v nakladatelství Pabel a získal oblibu nejen v celé řadě evropských zemí, ale i v Asii. U nás se jeho vydávání ujal IŽ a zřejmě ne bez úspěchu, jelikož sešity Perry Rhodana vycházejí každý týden. Příběh je značně naivní: hrdina obdařený nadpřirozenými schopnostmi buduje mezihvězdné imperium a zachraňuje vesmír před padouchy všeho druhu, především před hnusnými bytostmi, vyvinutými na bázi hmyzu, kteří k smrti nenávidí humanoidy. Z dalších seriálů uvádím ještě Rhodanovo dvojče Rena Dharka z produkce Kelter Verlag, který u IŽ nedosáhl ani stovky pokračování a byl zastaven. Brněnská MoBa se pokusila do oblasti prorazit seriálem Dinoland, těžícím z popularity Spielbergova Jurského parku, který však v i v Bastei zašel při patnáctém pokračování s opadnutím dinosaurů módy. O něco lépe se daří hororovému seriálu Vampýra, který v Německu už překročil stovku pokračování a stále se obstojně drží. v moBě dosud vyšlo třicet jedno pokračování (údaj k březnu 1998). Je to zručně psaný upírský příběh, se smyslem pro černý morbidní humor,

grotesknost i pomalu rozvíjené tajemství. A jelikož jeho součástí je i místy dost naturalistická erotika a seriál balancuje na okraji pornografie, je zřejmé, že nenachází své čtenáře tam kde John Sinclair, nýbrž spíš u čtenářů starších. Do jisté míry jde o seriál, který porušuje četné zvyklosti sešitové literatury: je tu vskutku dominantní ženská hrdinka, kladná postava s homosexuálním zaměřením, hranice dobra a zla je proměnlivější, než je v sešitovém románu obvyklé. Na neúspěch seriálu u nás měla zřejmě vliv nezvyklost tohoto typu sešitové produkce i příliš málo častá periodicitá: zatímco v Německu vychází Vampýra ob týden, u nás jednou měsíčně.

Zanikání jedněch a vznikání jiných sešitových řad – to je věčný pohyb v tomto druhu paraliteratury. Jeho autoři nemají ambice vytvářet velké umění, jsou řemeslníky v oblasti zábavy. A přece i zde nacházíme rozmanitost tvarovou, žánrovou i stylovou. I zde se někde drží spíš tradice, jinde se objevuje tendence k inovacím. A stejně tak diferencovaná a vyvíjející se je i početná obec čtenářů této literatury. Jde o oblast literatury, která má svůj vývoj, svůj pohyb. A proto si zaslouží, aby byla brána na vědomí.